

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Kaydarova Sitara Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamalidinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEKNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQRISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Quadrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIIY TA'LIM MISOLIDA).....	289
Karievva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёрров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH.....	517
Abdullayev Abdurauf	
TIJORAT BANKLARINING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
TIJORAT BANKLARIDA KORRUPTSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	532
Meliyev X.T.	
ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА.....	541
Усманова Азиза Баходировна	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIVAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH.....	545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI	550
Egamon Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich	
FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY.....	553
Khotamkulova Madina	
ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА	559
Иргашева Нигина Салохиддиновна	
BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDAN O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	567
Sh. Saidov	
MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY	582
Amanov Davron Ravshan ugli	
SUV RESURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG	595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич	
ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА.....	600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли	
XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA).....	608
Mirsayd Xudaybergenov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI	612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi	
MOLIYAVIY AKTIVLARINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI.....	627
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI.....	631
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHİYATNING O'RNI	636
Avazbek Xalbekov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	642
Sobir Xasanov	
IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN)	650
Toyirova Shohista Bobobekovna	
INNOVASION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI	657
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO'SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	667
Pardayev Farrux Muzaffarovich	
RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna	
FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO'NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO'NALISHLARI	682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi	
KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI.....	691
Alimbay Shamshetov	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARINING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	694
Saula Ibragimova	
ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS.....	698
Saidov Mash'al Samadovich	
TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS.....	706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG'ONA VILOYATI MISOLIDA)	718
Siddikov Abdusalom Abdumalikovich	

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY	724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich	
XIZMAT KO'TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO'NALISHIDA INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI	730
Sh.A.Sultonov	
MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOİY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	737
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH	741
Madraimova Marxamat Raximberganovna	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА	748
Усманова Зумрад Исламовна	
TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN	753
Suxrobbek M. Salayev	
XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	761
Urunov Farrux Shanazarovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI	765
Turabov Baxodir To'xtamishovich	
TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI	770
N.I. Shermamatova	
BO'SH TURGAN DAVLAT KO'CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o'g'li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO'RSATKICHLAR	781
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA'MINLASH MEKANIZMI SIFATIDA	787
Madaminov In'omjon Ozodovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEKANIZMLARI	792
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li	
OLIY TA'LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI	798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O'RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO'LLARI	802
Esanova Shohida	
MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna	
KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	819
Mirzaev Ozod Furkatovich	
ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ	824
Киличева Феруза Бешимовна	
MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY	828
Karimova Shirin Zokhid qizi	

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	833
Шухратова Мадинабону Икром кизи	
SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH	841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi	
CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	845
Abdug'aniyev Oybek Akmaljon o'g'li	
KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV	850
Jumayeva Go'zal Sherxon qizi	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT	854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI	858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich	
SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH	862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI	867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o'g'li	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
SANOAT KORXONALARIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI	877
Ismatulloeva Madinabonu Fozil qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	884
Kadirova L.G.	
MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION	887
Nasretdinova Farangis Odilovna	
THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR	895
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG'BATLANTIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI	900
Mustafoev G'olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO'LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	911
Salimova Husniya Rustamovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA	918
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI MOLIYAVIY MAHSULOTLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI	926
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA IQTISODIY O'SISH VA MEHNAT BOZORI KO'RSATKICHLARINING DINAMIKASI	932
Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FOYDALANUVCHI SADOQATINI SHAKLLANTIRISHNING MARKETING VA NEYROMARKETING MEXANIZMI SIFATIDA GEYMIKATSIYA ELEMENTLARINI QO'LLASH: DODO PIZZA MOBIL ILOVASI MISOLIDA EMPIRIK TAHLIL	937
Yuldashev Jamshid Abrarovich, Daminova Nilufar Bahrom qizi	

KORXONADA XODIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH	945
Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA XODIMLAR MOTIVATSIYASI VA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	948
Murodova Zilola Asatulla qizi	
KUZATILMAYDIGAN IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, SHAKLLARI, TURLARI VA YUZAGA KELISH OMILLARI.....	952
Abdullayev Shavkat Nasriddinovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	959
Yaqubova Nodira Olim qizi	
РАЗВИТИЕ, РИСКИ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	964
Бабаджанова Лола Шопулатовна, Срожиддинова Зарина Хайриддиновна	
KOMPANIYALARNING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINI RAG'BATLANTIRISH AHAMIYATI.....	970
Mamataliyev Bobur Saidnazar o'g'li	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA INTELLEKTUAL TA'MINOT ZANJIRI TEXNOLOGIYALARINING XALQARO TADBIRKORLIKDAGI O'RNI	977
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING INSTITUSIONAL SALOHİYATI: NAZARIY TALQIN VA YAPONIYA, GERMANIYA, XITOIY TAJRIBASI	983
Bekchanov Davron Masharipovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH VA MEHNAT FAOLIYATI UNUMDORLIGINING IQTISODIY YUKSALISHDAGI O'RNI.....	988
Anvarova Lobarxon	
TURIZM SOHASIDA HAYOT SUG'URTASI TIZIMINING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY AMALIYOT	992
J.Kamalova	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O'TKAZISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	999
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH ASOSIY YO'NALISHLARI.....	1004
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
KORXONALARDA MARKETING MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI (BUXORO VILOYATI KORXONALARI MISOLIDA).....	1009
Sirojov Oxunjon Odil o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA ISH BILAN BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUSIONAL VA IQTISODIY MEXANIZMLARI	1015
Bobojonov To'liqinbek Maxmud o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALAR UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV VA INVESTITSIYA MONITORINGINING MUALLIFLIK MODELİ	1020
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	1025
Kunduzova Kumrixon Ibragimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	1031
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
THE ADDITIONALITY GAP: EVALUATING THE SYNERGY BETWEEN GREEN FINANCE AND MACROECONOMIC STABILITY IN EMERGING ECONOMIES	1036
Ataxanov Umidbek Olimovich	

AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA SUN'IIY INTELLEKT: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA JORIY ETISH IMKONIYATLARI VA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH MASALALARI	1042
Xidirbayev Baxrom Baxtiyarovich	
OROL BO'YI MINTAQASIDA IQLIM O'ZGARISHINING IJTIMOIIY-IQTISODIIY OQIBATLARI VA ZAIF AHOLI QATLAMLARIGA TA'SIRI	1047
Madenova Elmira Nzamatdinovna	
УЛУЧШЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР	1052
Эргашев Мухиббек Аслам угли	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	1057
Xaydarova Kamola Axinjanovna, Umaraliyev Asliddin Faxriddin o'g'li	
BARQAROR IQTISODIIY O'SISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" LIZINGNI JORIY ETISH IMKONIYATLARI	1062
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
ПРЕФЕРЕНЦИИ И РИСКИ УЗБЕКИСТАНА ОТ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»	1067
Wang Jianhong, Наров Улугбек Ирискулович	
DAVLATNING IQTISODIIY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH.....	1071
Karimov Ulug'bek Mirzajon o'g'li	
TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	1075
Quralov Nurxissa Iles o'g'li	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMI.....	1082
Haydarov Jasur Baxodir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATINING ISTIQBOLLARI	1087
Mamatov Xabibulla Mamatovich	
O'ZBEKISTON ZIYORAT TURIZMI BRENDINI SHAKLLANTIRISHDA MUQADDAS QADAMJOLARNING MARKETING SALOHIIYATI	1091
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
ASOSIIY KAPITALGA YO'NALTIRILGAN INVESTISIYALARNI MOLIIYALASHTIRISH MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	1095
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	1103
Daminova Madinaxon Bahromjon qizi	

KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI

Daminova Madinaxon Bahromjon qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Ekonometrika” kafedrası doktoranti

Elektron manzil: daminovamadina1992@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada kreativ iqtisodiyotning tarkibi, tasnifi va rivojlantirish omillari batafsil yoritiladi. Shuningdek sohani tasniflashdagi turli yondashuvlar va asosiy muammolar yoritiladi. Bundan tashqari kreativ soha bilan birgalikda rivojlanuvchi sohalar ham alohida ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: kreativ iqtisod, tasnif va o'lchov mezonlari.

Abstract. This article provides a detailed overview of the structure, classification, and development factors of the creative economy. It explores various approaches to industry classification and identifies key challenges within the sector. Furthermore, the article highlights the specific fields that evolve in synergy with the creative industries.

Key words: creative economy, classification and measurement criteria.

Аннотация. В данной статье подробно освещаются структура, классификация и факторы развития креативной экономики. Рассматриваются различные подходы к классификации отрасли и основные существующие проблемы. Кроме того, отдельно указаны сферы, развивающиеся параллельно с креативным сектором.

Ключевые слова: креативная экономика, классификация, критерии измерения.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyotda moddiy resurslar va an'anaviy ishlab chiqarish omillarining ahamiyati o'rnini intellektual mulk, g'oya va inson kapitaliga asoslangan kreativ iqtisodiyot egallab bormoqda. Bugungi kunda kreativ industriya nafaqat madaniy o'zlikni anglash vositasi, balki yalpi ichki mahsulot (YaIM) o'sishining drayveri, yangi ish o'rinlari manbai va innovatsiyalar generatori sifatida e'tirof etilmoqda.

Kreativ iqtisodiyotning o'ziga xosligi shundaki, u san'at, texnologiya va biznes chorrahasida shakllanadi. Biroq, ushbu sohaning tarkibiy tuzilishi murakkabligi va uni tasniflashdagi yondashuvlarning xilma-xilligi ilmiy hamjamiyat oldida hamon dolzarb masalalarni qo'ymoqda. Mazkur maqolada kreativ iqtisodiyot tushunchasining nazariy asoslari yoritilib, uning tarkibiy tuzilmasi va tarmoqlar bo'yicha tasnifi tizimlashtiriladi. Shuningdek, kreativ iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlaydigan asosiy omillar (institutSIONal, inson kapitali, texnologik, moliyaviy va bozor omillari) ilmiy-analitik yondashuvda tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

“Kreativ iqtisodiyot” tushunchasi ilmiy muomalaga ilk bor 2001-yilda Jon Xokins (John Howkins) tomonidan kiritilgan bo'lib, u intellektual mulk ob'ektlari bilan bog'liq iqtisodiy tizimni tavsiflagan.

Richard Florida o'zining “Kreativ sinfnng yuksalishi” (The Rise of the Creative Class) asarida iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida iste'dodli insonlar jamlangan hududlarni (3T tamoyili: texnologiya, tolerantlik va talant) ko'rsatib o'tgan.

UNCTAD (BMTning savdo va rivojlanish konferensiyasi) kreativ iqtisodiyotni madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy jihatlarning o'zaro uyg'unligi sifatida ta'riflab, uning tasniflash modelini ishlab chiqqan.

Yevropa Ittifoqi yondashuvida asosiy e'tibor madaniy meros va raqamli iqtisodiyotning integratsiyasiga qaratiladi.

O'zbekistonlik olimlardan D. Tadjibayeva va M. Qosimova o'z tadqiqotlarida milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilishda kreativ tarmoqlarning rolini, ayniqsa servis iqtisodiyoti sharoitidagi ahamiyatini tahlil qilganlar.

Biroq, rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida kreativ sohalarini o'lchash va ularni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hali to'liq shakllanmagan bo'lib, bu yo'nalishda chuqurroq tadqiqotlar olib borish zaruriyatini tug'diradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda kreativ iqtisodiyotni o'rganish uchun tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, deduksiya va induksiya metodlaridan foydalanildi.

Mantiqiy tahlil: Kreativ iqtisodiyot tarkibiga kiruvchi sohalar (dizayn, IT, media, san'at va h.k.) o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi.

Statistik guruhlash: Xalqaro tashkilotlar (UNCTAD, UNESCO) tomonidan taklif etilgan tasniflash mezonlari tahlil qilinib, ularning o'xshash va farqli jihatlari ajratib ko'rsatildi.

Tadqiqotning axborot bazasini xalqaro iqtisodiy hisobotlar, sohaga oid qonunchilik hujjatlari hamda zamonaviy iqtisodchi olimlarning ilmiy maqolalari tashkil etadi.

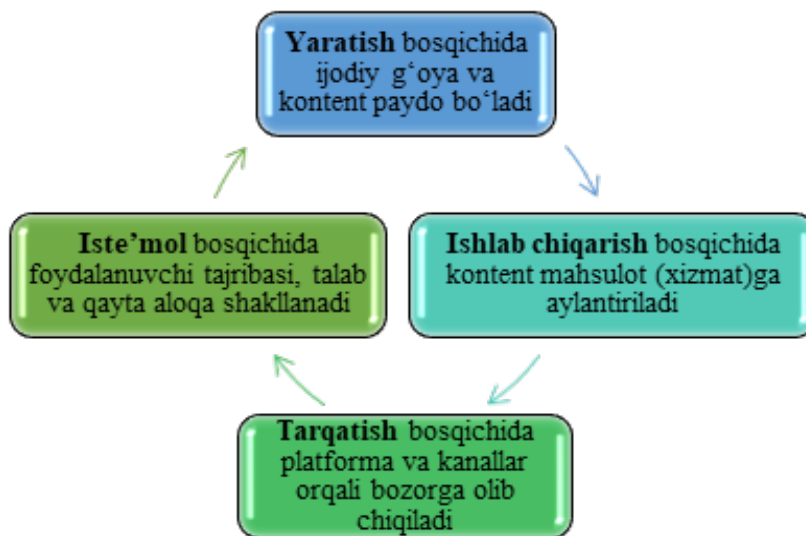
TAHLIL VA NATIJALAR

Kreativ iqtisodiyot — qiymat yaratishning asosiy manbai sifatida ijodiy g'oya, bilim, madaniy kontent, dizayn, brend hamda intellektual mulk (mualliflik huquqi, turdosh huquqlar, dizayn huquqi, savdo belgisi va boshqalar) namoyon bo'ladigan iqtisodiy tizimdir. Uning o'ziga xosligi shundaki, moddiy resurslar va an'anaviy ishlab chiqarish omillari bilan bir qatorda, nomoddiy aktivlar (intangible assets) iqtisodiy natijaning markaziga chiqadi.¹

Kreativ iqtisodiyotning shakllanishi va kengayishi odatda "yaratish—ishlab chiqarish—tarqatish—iste'mol" zanjiri orqali izohlanadi. Quyidagi 1-rasmda mazkur jarayon va uning mazmuni tasvirlangan.²

Shunday qilib, kreativ iqtisodiyot — bu alohida tarmoqlar yig'indisi emas, balki yadro faoliyatlari + ta'minlovchi infratuzilma + institutsional muhit uyg'unligidan tarkib topgan murakkab ijtimoiy-iqtisodiy tizimdir.³

Kreativ iqtisodiyot tarmoqlarini tasniflash masalasi ilmiy tadqiqotlarda alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki:

1-rasm. Kreativ iqtisodiyot realizatsiyasi zanjiri⁴

1. davlat siyosati va strategiyalarni ishlab chiqish;
2. bandlik, YAIMga hissa, eksport ko'rsatkichlarini o'lchash;

1 UNCTAD. (2024). Creative economy and digital transformation: Analytical materials (Annex 1). United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_annex1_en.pdf

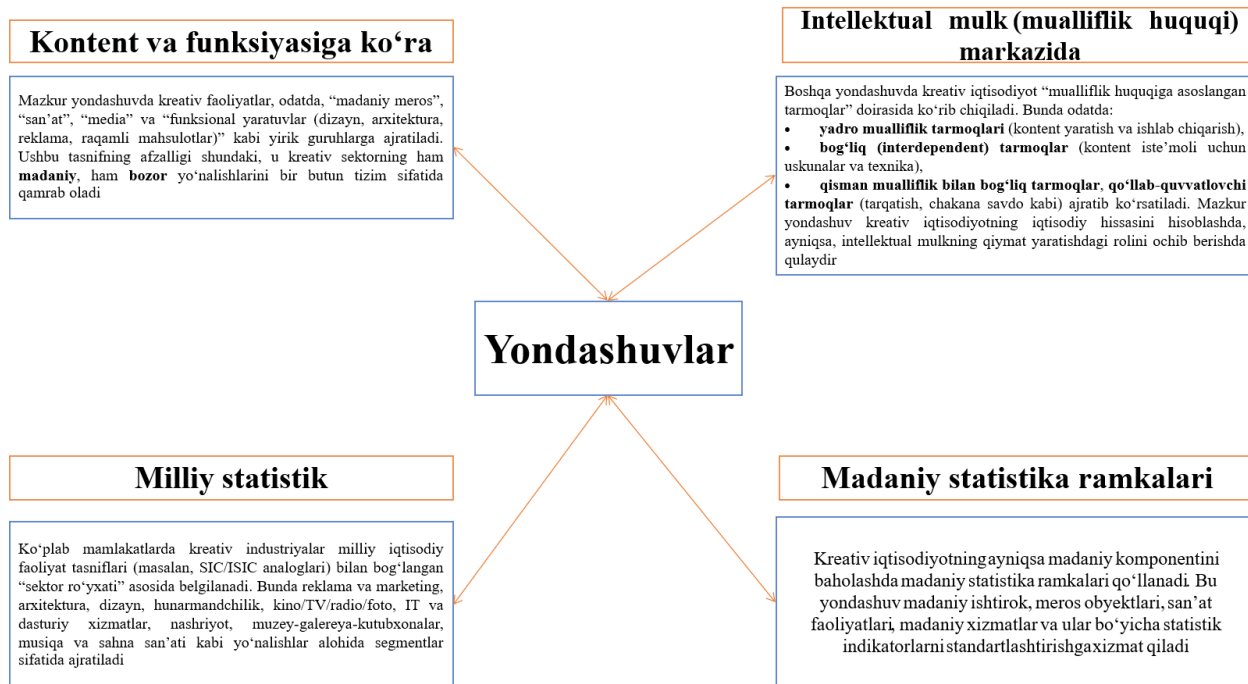
2 UNESCO. (2009). The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). UNESCO Institute for Statistics. <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc10/Bg-FCS-e.pdf>

3 WIPO. (2015). Guide on surveying the economic contribution of the copyright industries (Revised edition). World Intellectual Property Organization..

4 Muallif tomonidan tuzilgan.

3. qo'llab-quvvatlash instrumentlarini (grant, subsidiyalar, soliq imtiyozlari) maqsadli yo'naltirish uchun aniq tasnif talab etiladi (2-rasm).

2-rasm. Kreativ iqtisodning turli yondashuvlarga ko'ra tasnifi⁵

Amaliyotda kreativ iqtisodiyotni tasniflashning bir nechta yondashuvlari shakllangan bo'lib, ular metodologik maqsadiga ko'ra farqlanadi. Yuqoridagi 2-rasmda kreativ iqtisodiyotni turli yondashuvlarga ko'ra klassifikatsiyasi tasvirlangan.

Demak, sohaning tasnifini asosan 4 ta yondashuvga asosan amalga oshirish mumkin. Bular kontent va funktsiya, intellektual mulk, milliy statistika va madaniy statistika ramkalari ko'ra tasniflashdan iborat. Jumladan content va funksiyasiga ko'ra kreativ faoliyatlar, odatda, "madaniy meros", "san'at", "media" va "funktional yaratuvlar (dizayn, arxitektura, reklama, raqamli mahsulotlar)" kabi yirik guruhlariga ajratiladi. Ushbu tasnifning afzalligi shundaki, u kreativ sektorning ham madaniy, ham bozor yo'nalishlarini bir butun tizim sifatida qamrab oladi.

Quyidagi 1-jadvalda tasniflash yondashuvlarining umumlashtirilgan taqqoslanishi keltiriladi (1-jadval).

1-jadval. Kreativ iqtisodiyotni tasniflash yondashuvlarining solishtirma tavsifi⁶

Yondashuv turi	Tasniflash mezon	Kuchli jihati	Cheklovi
Kontent/funksiyaga ko'ra	Meros–san'at–media–funktional yaratuvlar	Kreativ sektorni kompleks qamrab oladi	Statistik kodlarga moslashtirish murakkab bo'lishi mumkin
Mualliflik huquqiga tayangan	IM (Intellektual mulk) va MH(mualliflik huquqi) ulushi	Iqtisodiy hissani hisoblashda qulay	IM roli past tarmoqlarni qamrash bahsli
Milliy sektor ro'yxati	Milliy tasnif kodlari	Amaliy siyosat va statistikada qo'llash oson	Xalqaro taqqoslashda farqlar bo'lishi mumkin
Madaniy statistika ramkasi	Madaniy indikatorlar	Madaniy ishtirok va merosni chuqur o'lchaydi	"Bozor" segmentlari to'liq aks etmasligi mumkin

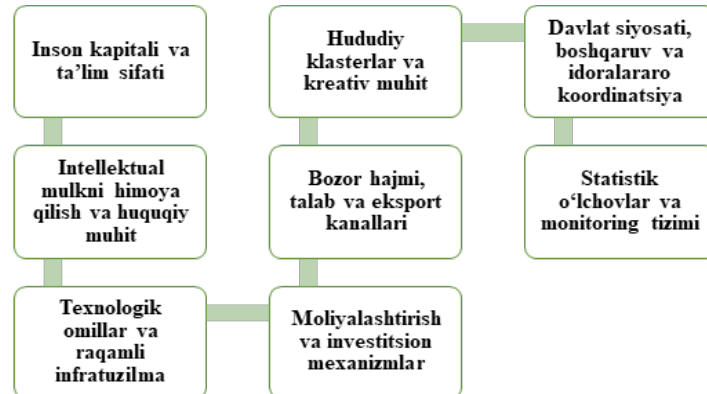
5 WIPO. (2015). Guide on surveying the economic contribution of the copyright industries (Revised edition). World Intellectual Property Organization. DCMS. (2023). DCMS sector economic estimates methodology. Department for Culture, Media & Sport, UK Government. <https://www.gov.uk/government/publications/dcms-sectors-economic-estimates-methodology/dcms-sector-economic-estimates-methodology>, UNESCO. (2009). The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). UNESCO Institute for Statistics. <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc10/Bg-FCS-e.pdf> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

6 Muallif tomonidan tuzilgan.

Demak, kreativ iqtisodiyotni tasniflash metodologiyasi tadqiqot maqsadiga bog'liq ravishda tanlanadi: agar iqtisodiy hissa va IP muhim bo'lsa — mualliflik huquqi yondashuvi, agar strategik boshqaruv va amaliy statistika ustuvor bo'lsa — milliy sektor ro'yxati, agar madaniy o'lchovlar muhim bo'lsa — madaniy statistika ramkasi ustunlik qiladi.

Kreativ iqtisodiyotning o'sishi ko'p omilli jarayon bo'lib, uning dinamikasi ichki resurslar, institutlar sifati va bozor sharoitlari bilan belgilanadi. Tadqiqot doirasida rivojlantiruvchi omillarni quyidagi yo'nalishlar bo'yicha guruhlash maqsadga muvofiq (3-rasm).

3-rasm. Kreativ soha bilan teng barobarda rivojlanuvchi omillar guruhi⁷

Rasmga muvofiq kreativ sohani rivojlantirish iqtisodiyotning jami 8 ta sohasiga o'z ta'sirini o'tkazadi. Bular:

1) Inson kapitali va ta'lim sifati

Kreativ sektorning asosiy resursi — ijodiy va intellektual salohiyatdir. Shuning uchun ta'lim tizimi:

- kreativ va raqamli ko'nikmalar (dizayn, media ishlab chiqarish, animatsiya, dasturlash, marketing),
- madaniyat menejmenti va kreativ tadbirkorlik,
- amaliy (praktik) tayyorgarlik va loyiha asosida o'qitish

kabi yo'nalishlarda kadrlar yetishtirishi zarur. Inson kapitali kuchli bo'lmagan sharoitda kreativ mahsulotlar sifati, raqobatbardoshligi va tijoratlashuv darajasi pasayadi.⁸

2) Intellektual mulkni himoya qilish va huquqiy muhit

Kreativ iqtisodiyotda daromadning muhim qismi mualliflik huquqi, litsenziya, royalti, brend qiymati orqali shakllanadi. Shu bois:

- IM ni ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarining soddaligi,
- shartnoma madaniyati (litsenziyalash, franshiza, agentlik shartnomalari),
- piratlikka (qaroqchilik yoki ko'chirmakashlik) qarshi samarali, muvozanatli mexanizmlar

kreativ iqtisodiyot uchun asosiy institutlardan hisoblanadi.⁹

3) Texnologik omillar va raqamli infratuzilma

Raqamlashtirish kreativ iqtisodiyotning tarqatish va monetizatsiya modelini tubdan o'zgartirdi. Internet sifati, to'lov tizimlari, platformalar, bulutli xizmatlar, kontent ishlab chiqarish texnologiyalari (post production/post-prodakshn - bu kontent suratga olinib bo'lingandan keyin bajariladigan barcha ijodiy-texnik ishlar majmui, 3D - obyekt va muhitlarni uch o'lchamda (kenglik, balandlik, chuqurlik) raqamli modellashtirish texnologiyasi, VR(Virtual Reality ya'ni foydalanuvchini to'liq sun'iy virtual muhitga kiritadi) /AR(Augmented Reality ya'ni Real muhit ustiga raqamli obyektlar qo'shiladi), AI (Sun'iy intellekt) vositalari) mavjudligi:¹⁰

- bozorga kirish xarajatini kamaytiradi,
- eksportni "masofa"dan mustaqil qiladi,
- yangi biznes modellarni (abonement, mikroto'lov, reklama, marketplace) yaratadi.

4) Moliyalashtirish va investitsion mexanizmlar

Kreativ bizneslarda ko'pincha asosiy aktiv nomoddiy (g'oya, IP, brend) bo'lgani sababli an'anaviy kreditlashda garov muammosi yuzaga keladi. Shu bois quyidagilar muhim:

- grantlar va startap dasturlari,
- venchur/angel investitsiyalar,

⁷ Muallif tomonidan tuzildi.

⁸ Florida, R. (2002). The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community and everyday life. Basic Books..

⁹ O'zbekiston Respublikasi Qonuni. (2024). Kreativ iqtisodiyot to'g'risida (O'RB-970-son). Lex.UZ. <https://lex.uz/docs/-7129258>

¹⁰ UNCTAD. (2008). Creative Economy Report 2008: The challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf

- eksport oldi moliyalashtirish,
- IP va brendni baholashga mos moliyaviy instrumentlar.¹¹

5) Bozor hajmi, talab va eksport kanallari

Kreativ iqtisodiyotning barqarorligi ichki talab bilan bir qatorda eksportga ham bog'liq. Bunda:

- turizm va xizmatlar bilan integratsiya,
- xalqaro platformalarda sotuv,
- milliy brend va "storytelling" (madaniy identitetni mahsulotga aylantirish),
- marketing va distributsiya tarmoqlari kreativ mahsulotning monetizatsiyasini kuchaytiradi.

6) Hududiy klasterlar va kreativ muhit (creative ecosystem)

Kreativ iqtisodiyot "yakka ijodkor"dan ko'ra ko'proq "hamkorlik tarmog'i" orqali tez rivojlanadi. Kreativ hub, klaster, coworking, makerspace, studiya va sahnalar:

- tajriba almashinuvi,
- hamkorlik loyihalari,
- xizmatlar kooperatsiyasi,
- iste'dodlarni jalb qilish kabi jarayonlarni kuchaytiradi.¹²

7) Davlat siyosati, boshqaruv va idoralararo koordinatsiya

Kreativ iqtisodiyot madaniyat, ta'lim, raqamli texnologiyalar, biznes va eksport siyosatlarini kesishgan soha bo'lgani sababli yagona strategik yondashuv talab etadi. Davlat siyosatida:

- normativ-huquqiy bazani moslashtirish,
- qo'llab-quvvatlash instrumentlari (grant, subsidiyalar, soliqlar),
- kreativ infratuzilma va tadbirlar (festival, ko'rgazma, yarmarka),
- hududiy rivojlanish dasturlari o'zaro muvofiqlashtirilsa, natijadorlik oshadi.¹³

8) Statistika o'lchovlar va monitoring tizimi

Boshqaruv uchun o'lchov zarur. Kreativ iqtisodiyot bo'yicha:

- bandlik va ish o'rinlari,
- korxonalar soni va daromad,
- eksport-import ko'rsatkichlari,
- IP ro'yxatga olish dinamikasi,
- madaniy ishtirok indikatorlari kabi ko'rsatkichlar muntazam kuzatilsa, siyosiy qarorlar dalillarga asoslanadi.¹⁴

Kreativ iqtisodiyotning nazariy tahlili shuni ko'rsatadiki, u nomoddiy aktivlar va intellektual mulkka tayangan holda qiymat yaratuvchi, ko'p tarmoqli va ekotizim xarakteriga ega iqtisodiy hodisadir. Uning tarkibi "yadro kreativ faoliyatlar", "ta'minlovchi va bozorga olib chiqish infratuzilmasi" hamda "institutsonal muhit"dan iborat bo'lib, tasniflash metodologiyasi tadqiqot maqsadiga ko'ra tanlanadi. Kreativ iqtisodiyotni rivojlantirish esa inson kapitali, huquqiy muhit, texnologik infratuzilma, moliyalashtirish mexanizmlari, bozor va eksport kanallari, klasterlashuv, davlat siyosati hamda statistik monitoringning uyg'unlashuviga bevosita bog'liqdir.

Kreativ iqtisodiyotning tasnifi: yondashuvlar va amaliy mezonlar

Kreativ iqtisodiyotni tasniflash (klassifikatsiya) masalasi amaliy boshqaruv va statistik hisob uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Jahon tajribasida tasniflashning bir necha metodologik yondashuvlari shakllangan bo'lib, ularning har biri kreativ iqtisodiyotning muayyan "yadrosi"ga urg'u beradi:

1. UNESCO yondashuvi (madaniyat statistikasi doirasi) UNESCO madaniy faoliyatlarni "madaniyat sikli" (creation–production–dissemination–exhibition/reception/transmission–consumption/participation) asosida tushuntiradi. Shuningdek, UNESCO doirasida madaniy domenlar (A–F) ajratiladi: madaniy va tabiiy meros; ijro va bayramlar; tasviriy san'at va hunarmandchilik; kitob va matbuot; audio-vizual va interaktiv media; dizayn va kreativ xizmatlar.¹⁵

2. UNCTAD yondashuvi (kreativ industriya va kreativ iqtisodiyot ta'rifi) UNCTAD kreativ industrialarni ijodkorlik va intellektual kapitalga tayanadigan "yaratish–ishlab chiqarish–tarqatish" sikllari sifatida ko'radi; kreativ iqtisodiyot esa kreativ aktivlar asosida iqtisodiy o'sish, bandlik, eksport va ijtimoiy inklyuziyani rag'batlantirishi mumkin bo'lgan rivojlanib boruvchi konsepsiyadir.¹⁶

11 OECD. (2021). Promoting intangible assets and knowledge-based capital: Financing and investment challenges. OECD Publishing...

12 Porter, M. E. (1998). Clusters and the new economics of competition. Harvard Business Review, 76(6), 77–90..

13 O'zbekiston Respublikasi Qonuni. (2024). Kreativ iqtisodiyot to'g'risida (O'RQ-970-son). Lex.UZ. <https://lex.uz/docs/-7129258>.

14 UNCTAD. (2008). Creative Economy Report 2008: The challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf va UNESCO. (2009). The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). UNESCO Institute for Statistics. <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc10/Bq-FCS-e.pdf>.

15 UNESCO. (2009). The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). UNESCO Institute for Statistics. <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc10/Bq-FCS-e.pdf>

16 UNCTAD. (2008). Creative Economy Report 2008: The challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf

3. DCMS yondashuvi (tarmoq/soha kesimida amaliy klassifikatsiya)

Buyuk Britaniya DCMS metodologiyasida kreativ industriyalar “ijodkorlik, ko’nikma va iste’doddan kelib chiqadigan hamda intellektual mulkni yaratish va undan foydalanish orqali boylik va ish o’rni yaratish salohiyatiga ega” sohalar sifatida talqin etiladi; amaliy statistikada ular SIC kodlari va “kreativ intensivlik” mezon bilan aniqlanadi.¹⁷

4. WIPO yondashuvi (copyrightga bog’liqlik darajasi)

WIPO kreativ iqtisodiyotni asosan mualliflik huquqi bilan bog’liq tarmoqlar orqali o’lchashni taklif etib, industriyalarni: core, interdependent, partial va non-dedicated support kabi kategoriyalarga ajratadi.¹⁸

5. O’zbekiston normativ yondashuvi (milliy tasnif)

“Kreativ iqtisodiyot to’g’risida”gi Qonun maqsadlarida kreativ industriya faoliyat yo’nalishlari 15 ta yo’nalish sifatida sanab o’tiladi (masalan, adabiy ijod, amaliy san’at va hunarmandchilik, arxitektura/urbanistika, audiovizual san’at, moda va dizayn, nashriyot-matbaa, OAV va internet orqali uzatiladigan ijodiy faoliyat, prodyuserlik, raqamli texnologiyalar sohasidagi ijodiy faoliyat, reklama, muzey/galereya/kutubxona faoliyati, madaniy meros obyektlarini asrash, tasviriy san’at va b.).¹⁹

Quyidagi 2-jadvalda barcha o’rganilgan ma’lumotlarni qisqacha tasnifini yig’amiz (2-jadval).

2-jadval. Kreativ iqtisodiyotni tasniflash yondashuvlari (taqqoslama)²⁰

Yondashuv (manba)	Asosiy mezon	Tasnif birligi (qisqa)	Afzalligi	Cheklovi
UNESCO (FCS)	Madaniyat sikli + domenlar	6 ta madaniy domen + transversal domenlar	Madaniy jarayon to’liq (yaratishdan iste’molgacha) ko’rinadi	Bozor va IP monetizatsiyasini to’liq qamramasligi mumkin
UNCTAD	Ijod + intellektual kapital + trade/IP	Kreativ industriyalar va kreativ iqtisodiyot ta’rifi; o’lchovda ISIC/HS/EBOPS bog’lanishi	Xalqaro savdo va iqtisodiy o’lchovga mos	Sektorlar tez o’zgaradi, yangilanish talab etadi
DCMS (UK)	“Kreativ intensivlik” + SIC	9 sub-sektor (UK amaliyoti)	Rasmiy statistika bilan uyg’un; taqqoslash qulay	SIC doirasidagi “best fit” cheklovlari mavjud
WIPO	Mualliflik huquqiga bog’liqlik	Core/interdependent/partial/non-dedicated	IP va huquqiy himoya rolini aniq o’lchaydi	“Madaniy” va “ijodiy”ning hammasi copyrightga tushmasligi mumkin
O’zbekiston (O’RQ-970)	Milliy normativ yo’nalishlar	15 yo’nalish (soha ro’yxati)	Davlat siyosati va qo’llab-quvvatlash choralarga mos	Statistik klassifikatsiyalar bilan uyg’unlashtirish bosqichi zarur

Tasniflashning “eng to’g’ri” yagona modeli mavjud emas; maqsadga qarab (statistika, eksport, bandlik, IM, hududiy klasterlash) mos yondashuv tanlanadi. Shu bois dissertatsiyamiz doirasida milliy (O’RQ-970) tasnifni xalqaro yondashuvlar (UNCTAD/UNESCO/WIPO) bilan metodologik moslashtirish, ayniqsa statistik hisob (ISIC/OKED/HS/EBOPS) nuqtayi nazaridan muhim metodik vazifa bo’lib qoladi.

XULOSALAR VA TAKLIFLAR

Kreativ iqtisodiyotning o’sishi ko’p omilli jarayon bo’lib, u resurs, institut, bozor va texnologik omillarning bir vaqtda uyg’un ishlashiga bog’liq. O’zbekiston qonunchiligida davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlari sifatida: fuqarolarning ijodiy-intellektual salohiyatini namoyon etishi uchun shart-sharoit yaratish; kreativ mahsulotlar aylanmasini oshirish; davlat qo’llab-quvvatlashida teng imkoniyat; kichik va o’rta biznesni qo’llab-quvvatlash; ilm-fan va innovatsiyalarni rag’batlantirish; infratuzilma yaratish; ta’lim tizimini takomillashtirish; cheklovlarni bartaraf etish; milliy madaniyat va brendlarni xalqaro maydonda targ’ib qilish kabi vazifalar belgilangan.

17 DCMS. (2023). DCMS sector economic estimates methodology. Department for Culture, Media & Sport, UK Government. <https://www.gov.uk/government/publications/dcms-sectors-economic-estimates-methodology/dcms-sector-economic-estimates-methodology>

18 WIPO. (2015). Guide on surveying the economic contribution of the copyright industries (Revised edition). World Intellectual Property Organization..

19 O’zbekiston Respublikasi Qonuni. (2024). Kreativ iqtisodiyot to’g’risida (O’RQ-970-son). Lex.UZ. <https://lex.uz/docs/-7129258>

20 UNESCO, UNCTAD, DCMS, WIPO hamda O’zbekistonning O’RQ-970-son Qonuni asosida muallif tomonidan tuzildi.

Shuningdek, O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot bo'yicha uzoq muddatli yondashuvni shakllantirish yo'lida 2030-yilgacha konsepsiya va uni 2025–2026-yillarda amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi loyihasini ishlab chiqish vazifasi ham belgilangan.)

Demak quyidagilarni xulosa qilishimiz mumkin:

1. Kreativ iqtisodiyot tarkiban kreativ resurs (inson kapitali), kreativ subyektlar, institutsional muhit, infratuzilma va bozor (talab)dan iborat o'zaro bog'langan ekotizim sifatida namoyon bo'ladi.

2. Tasniflash bo'yicha UNESCO (madaniy domen va sikl), UNCTAD (trade/IP (savdo/intellektual mulk) va kreativ industriyalar ta'rifi), DCMS (tarmoq/statistika), WIPO (copyright (mualliflik huquqi)ga bog'liqlik) va milliy (O'RQ-970 doirasida 15 yo'nalish) yondashuvlar mavjud bo'lib, ular tadqiqot maqsadiga qarab bir-birini to'ldiradi.

3. Rivojlanish omillari tizimli ravishda: inson kapitali, institutsional-huquqiy muhit, moliyalashtirish, texnologik baza, bozor/auditoriya, hududiy klasterlashuv, o'lchash-monitoring va ko'p tomonlama hamkorlik bloklariga ajratilishi mumkin; milliy normativ-huquqiy baza ushbu bloklar bo'yicha amaliy instrumentlarni belgilab beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. DCMS. (2023). DCMS sector economic estimates methodology. Department for Culture, Media & Sport, UK Government. <https://www.gov.uk/government/publications/dcms-sectors-economic-estimates-methodology/dcms-sector-economic-estimates-methodology>
2. Florida, R. (2002). The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community and everyday life. Basic Books.
3. OECD. (2021). Promoting intangible assets and knowledge-based capital: Financing and investment challenges. OECD Publishing.
4. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. (2024). Kreativ iqtisodiyot to'g'risida (O'RQ-970-son). Lex.UZ. <https://lex.uz/docs/-7129258>
5. Porter, M. E. (1998). Clusters and the new economics of competition. Harvard Business Review, 76(6), 77–90.
6. UNCTAD. (2008). Creative Economy Report 2008: The challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf
7. UNCTAD. (2024). Creative economy and digital transformation: Analytical materials (Annex 1). United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_annex1_en.pdf
8. UNESCO. (2009). The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS). UNESCO Institute for Statistics. <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc10/Bg-FCS-e.pdf>
9. WIPO. (2015). Guide on surveying the economic contribution of the copyright industries (Revised edition). World Intellectual Property Organization.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
